

Pròleg

Des que vàrem llegir els seus primers versos, i molt més encara després de la lectura de 1983, el llibre guanyador del Premi Miquel de Palol del mateix any i publicat el 1986, vàrem tenir la ferma convicció que la poesia de Jordi Jové no escrivia només d'alguna cosa o sobre alguna cosa, sinó, i aquesta és condició reservada als veritables poetes, des d'algú i des d'algun lloc. I eren aquest algú i aquest lloc els que transformaven el mateix paisatge en una cosa distinta. Ara, rellegint aquests dies tots els seus llibres, ens queden ja pocs dubtes: la poesia de Jordi Jové fa paleses, amb estranya lucidesa, les contradiccions subjacents a les filosofies racionalistes de la modernitat, des del romanticisme fins als nostres dies.

En realitat ell sempre es va moure al límit entre els dualismes irreconciliables que estripen la naturalesa humana, als quals sotmetia a torturades controvèrsies. En els fonaments d'aquesta actitud, batega la seva admiració pel romanticisme alemany, especialment els filòsofs i poetes de la naturalesa. A Terra incògnita (1994), posem per cas, els seus versos destil·len per moments els espais immensos de la pintura de Caspar David Friedrich, però sempre per emfasitzar la projecció de la petitesa humana, del caminant solitari alhora cruel i pietós amb ell mateix. Tot ho veia des de l'esperit d'una fugida que albirava més enllà del que no veuen els ulls. I en aquest altre veure situava Jové la poesia. I amb ella la pintura, la música, l'arquitectura, el cinema: l'art.

Totes les seves reflexions sobre poesia, des de la vessant metapoètica dels seus versos o des de l'assaig —Jordi Jové era un magnífic i personalíssim “assagista”, en el sentit més pur d'aquesta paraula—,

segueixen aquest mateix moviment: a la incertesa humana, al sentit tràgic de l'existència, només l'art és capaç de donar-hi resposta, encara que sigui des de la consciència mateixa de la utopia o fins i tot de la quimera. I tot això dit molt sovint amb una paraula que camina al caire de l'abisme, desvalguda i vulnerable, intensa i demolidora per la força de les seves imatges. "Potser l'art —ens va dir un cop— no sigui res més que un joc, però un joc ple de gravetat". I el somni també, afegiríem. Perquè el somni —el somni de la poesia, és a dir el somni de Jordi Jové— potser no és altra cosa que el costat seriós que hi ha en el fons de tots els jocs als quals es lliura la vida. Per aquest motiu, la seva veu poètica subratlla la decadència, el trontollar del vitalisme uns cops i del nihilisme d'altres, amb la finalitat d'aprofundir en la genealogia d'una moral. I el lector es preguntarà: de quina moral? Doncs només hi ha una resposta: d'aquella que, com volia Nietzsche, és capaç de posar en qüestió la fragilitat de les aparences i fal·làcies que s'amaguen darrere la construcció humana d'allò que, tan sovint i amb pompositat, anomenem un "món veritable".

Amb *Les hores oblidades*. (Poesia, 1983-2003), el lector té una oportunitat única d'acompanyar Jordi Jové en un recorregut poètic que a més de contemplar els tres títols publicats en vida de l'autor —per aquest ordre, 1983, *Terra incògnita* i l'opuscle *Poemes inèdits* aparegut el 2005 als *Lleidatans Quaderns de Mahalta*—, recupera el corpus ja enllestit de la seva poesia inèdita —quaranta-tres poemes en total—, on senyoreja el recull que dona títol al present volum: *Les hores oblidades*. En aquesta obra sense datar, però molt possiblement acabada al llarg dels tres primers anys d'aquest mil·lenni, aconseguix Jordi Jové la fita culminant de la seva poesia al costat d'un nombre considerable de composicions de la secció "Altres poemes inèdits".

Una fita que, alhora que palesa la maduresa poètica de l'autor en el darrer tombant de la seva vida, dóna coherència expressiva i temàtica a una escriptura fortament marcada per la unitat essencial entre el jo, la paraula i el món.

Des d'aquesta premissa, voldríem emmirallar la seva obra poètica en tres notes o nocions de lectura que estimem fonamentals. La primera d'elles fa referència a 1983, el primer dels seus poemaris, llibre al nostre entendre exemplar en el sentit abans apuntat. La mateixa data del títol funciona com a frontissa autoreferencial i històrica d'un abans i un després. El centre del llibre l'ocupa l'amor com a principi de creació i supervivència —motiu omniscient en l'obra de Jové— i, a partir d'ell, l'afirmació del sentit resistencial de l'estètica, de la bellesa i el desig al capdavant, enfront de la joventut que se'n va.

Però l'abast d'aquesta clau de volta —molt en la línia, per cert, d'un poeta tan estimat per Jordi Jové com Luis Cernuda— va molt més enllà d'una primera lectura i té, en el cas del nostre poeta, una significació clarament generacional, que, per dir-ho succintament, posa de relleu les contradiccions històriques entre alta cultura i baixa cultura, entre la cultura llibresca, en definitiva, i l'imaginari popular del cinema, la contracultura, el pop-rock, els objectes-fetitxes o de culte, etc. Situat al bell mig de la seva cruïlla generacional, Jové —amb la ferida de la crisi de la “modernitat” al cor, és a dir modern malgrat ell— fa evidents les tensions entre el jo com a unitat de sentit i el subjecte fragmentari de la postmodernitat. Comptat i debatut: entre el somni utòpic de la modernitat estètica i l'era postmoderna. Les paraules del propi autor al frontispici de 1983, d'una autoironia demolidora, són inequívokes: “Per a mi el 83 va ser un any decisiu. Havia arribat abans de temps —pensant en Orwell— davant una societat que deixava els meus amics vestits

de Winston; només els faltava que se'ls fumessin." Jové se situa en un lloc similar al de Hölderlin quan aquest es preguntava: "Per a què poetes en temps de misèria?" El poeta alemany reflexionava així en la mateixa albada de l'era moderna. El nostre poeta —fill llunyà de la nissaga de Hölderlin, ferit i neguitós— ho fa en canvi des de l'enclavament de l'era postmoderna i el seu desencís: la crisi del subjecte i el seu llenguatge, el fracàs dels grans relats de la història i la moral, la consciència de la pèrdua de les emocions i la representació d'un somni, en fi, que resta escampat pels versos d'aquest volum com una vella porcellana esmicolada.

No podia ser de cap altra manera: en la poesia de Jordi Jové, el centre d'atenció és l'experiència discontinua de l'espai, el temps i la causalitat, vistos com a fenòmens transitoris, fugissers i arbitraris de l'experiència humana. Així doncs, més que d'una obra, en el sentit d'una raó ordenadora i finalista dels materials, en el cas del poeta de *Les hores oblidades* caldria parlar d'una poètica, entesa aquesta com a impuls de desig i creació de l'escriptura. La inestabilitat dóna sentit al més íntim batec de la poesia de Jové. Només a través d'ella el poeta serà capaç de retrobar-se i retrobar-nos en plena llibertat. Les relacions individuals i socials trontollen, perquè trontolla, amb el seu admirat Baudelaire, l'ajust de les dues forces que conformen la noció de modernitat. Quantes vegades havíem comentat aquelles paraules de qui ell anomenava, emfasitzant-lo, *le grand Charles!* Les recordem, ara i aquí: "modernitat és allò transitori, fugitiu, contingent, la meitat de l'art, ja que l'altra meitat és etern i immutable."

Doncs bé, amb ànima de col·leccionista, els versos de Jordi Jové no fan altra cosa que aplegar els "fragments fortuïts de la realitat": l'amor i la imminència dels cossos, els estigmes del dolor, l'educa-

ció sentimental i el sentiment del temps, les galeries de l'ànima o els laberints de la ciutat, els objectes de culte, la controvèrsia entre l'exigència espiritual i l'obligació material, la solitud, la mort... De tots aquests interessos, el llibre inèdit *Les hores oblidades* n'és un compendi exemplar. El mirall a la vora del camí d'Stendhal s'ha fet trossos. La vida, i amb ella el somni de l'Art i de la Bellesa absoluts, apareix aleshores com un aparador de basar davant del qual el nostre protagonista deambula erràtic. L'important, però, és que aquest deambular no és mai gratuït, ja que la mirada que l'acompanya se'ns mostra sempre convençuda que és possible relacionar els detalls i les superficialitats de la vida amb els seus moviments més essencials i profunds. Cada fragment aplega, en ell mateix, el significat del món com a totatitat i, des d'aquest tombant, la seva escriptura poètica dibuixa plenament el significat del seu temps, el nostre. L'apriorisme de les grans lleis i les explicacions causals, i amb elles la lògica que dona sentit al gran relat de la història, s'enfonsen. Només valen si parteixen dels símbols particulars, dels exemples fragmentaris de les vivències humanes, els quals, com descobrim al llarg d'un recorregut de vint anys, es converteixen en veritables obsessions. Sense prejudicis jeràrquics, tots els fets valen el mateix, fins i tot els aparentment més insignificants o trivials. En un itinerari que deu tant al flâneur de Baudelaire com als paisatges urbans de la pintura postmoderna de David Hockney, el protagonista dels poemes de Jordi Jové ja no ocupa el centre del quadre, sinó la perifèria o, millor encara, els perfils difusos d'una realitat que acaba confonent-se amb el canvi permanent de la representació.

Entrem així en la segona de les línies d'argumentació que volem compartir amb el lector. Ens interessa sobretot aquest deambular persistent de la poesia de Jordi Jové. Una poesia que avança amb

el mateix moviment, la mateixa velocitat d'execució, que ho fa la contingència del present. És la seva, per tant, la poesia de l'observador o del filòsof enaltit per esclats instantanis, del flâneur, del pintor del moment, d'aquell cor que fa de l'instant un acte de sublimació transitòria. En cada flâneur, en el sentit més pregon de la seva mirada o el seu rostre, hi ha el cor sorprès d'un infant; en cada batec del seu cor, ressona la veu profunda d'un sentiment esdevingut pura estètica de la contemplació i l'estupefacció. A pocs poetes li escauen millor que a Jordi Jové aquelles paraules que Baudelaire dedica a l'artiste-flâneur: "Per al perfecte flâneur és un immens goig [...] assentar la seva casa al cor de la multitud, entre les anades i vingudes del moviment, en el medi d'allò fugitiu i infinit. Sortir de casa i sentir-se en qualsevol lloc com a casa; veure el món: ser el centre del món, i malgrat això romandre ocult al món. [...] És un príncep que gaudeix del seu incògnit." La pretesa seguretat interior de l'ésser humà és substituïda per un sentit de la tensió i una vaga nostàlgia, per una insatisfacció oculta que només troba la seva veritable deus en la perpetuació del desig. Només val la urgència que s'escapa en ella mateixa, només val aquell anhel que, condemnat a la seva transformació constant, ho fa tot més vulnerable.

Per aquest motiu, no és estrany que el nostre poeta, molt sovint, vulgui establir a qualsevol preu una clara distància entre ell i el seu entorn social i físic. És, al cap i a la fi, la seva forma emocional d'enfrontar-se a la sensació d'empresonament de la vida moderna, a l'ansietat que veiem poetitzada en les veus de Nerval, Rimbaud, Baudelaire, Trakl, García Lorca o Joyce, per posar uns pocs exemples, i que es podria resumir en aquella por morbosa dels espais oberts que acaba en temor a establir un contacte massa proper amb els éssers i objectes de l'entorn, ja que atesa l'extraordinària sublima-

ció estètica de la sensibilitat, qualsevol detall, per inapreciable que pugui semblar, pertorba la mirada del subjecte, li causa inquietud, l'agemoleix fins a l'angoixa metafísica o la melancolia de si mateix i de l'altre i, a l'últim, el fereix fins a causar-li dolor. I és clar, aquí cal veure alguna cosa més que una poesia: cal veure, en tot cas, una poètica, una forma d'estil i de vida que fa palesa la distància entre cultura objectiva i cultura subjectiva. O dit en altres paraules: la nostra crisi de la cultura es transforma en la poesia de Jordi Jové en una tragèdia de la cultura, i per això mateix, la nostra societat, vista com a segona naturalesa d'allò que som com a individus, no fa altra cosa que mostrar la seva incapacitat a l'hora de donar una resposta a les inquietuds més pregones de l'existència.

I arribem al tercer punt del nostre recorregut. Es tracta més aviat d'una puntualització que vol incidir en la possible deriva de la poesia de Jordi Jové com a poesia obscura o hermètica. Seria un error massa fàcil caure en aquest parany i fer-ne una divisa. Mancades de matisos, les simplificacions acostumen a desvirtuar el missatge. Tots els reptes que impliquen una aventura poètica de coneixement, des del Dante a Joan de la Creu o Sor Juana, de Novalis, Nerval i Rimbaud a Baudelaire, Lautréamont o Celan, i Jordi Jové amb ells, totes les poètiques lluminoses, per obscures, ens transmeten quasi sempre no el que saben, sinó allò que ignoren. Per això, en el cas de la poesia de Jordi Jové potser caldria parlar de "claredat laberíntica", és a dir, d'aquell acte de clarividència que implica un desxiframent de la pluralitat i les contradiccions, de l'ambivalència i la tensió, dels dobles sentits en lloc dels efectes simples i, al capdavant, de la vitalitat impura i problemàtica en lloc de la correcció domesticada. Una nova forma d'escepticisme? Potser sí. En tot cas es tractaria d'aquella forma d'escepticisme que és portadora d'una decidida crítica de la

teoria racionalista del llenguatge, en els mateixos termes palesos en la pregunta formulada per un dels pensadors de capçalera del nostre poeta, Ludwig Wittgenstein: “¿Com puc saber sobre què estic parlant, com puc saber què vull dir?”

Fet i fet, tots aquests referents toquen de ple un aspecte central de la poètica de Jordi Jové i de *Les hores oblidades*, aspecte, sigui dit de passada, que era una font perpètua de les seves preocupacions. Ens referim al que podríem denominar, amb el mateix Wittgenstein, “la institució del sentit”. És a dir: pensem el món, i amb ell la institució del que és vertader o fals, a través del consens que ens ve donat, imposat, pel llenguatge. I quan diem llenguatge, diem poder. Doncs bé, no hi ha cap mena de dubte que la poesia de Jordi Jové és una constant revolta confrontada a aquesta forma de poder. I ho és des de la convicció que el subjecte, de la mateixa manera que la societat, no pot ser transparent sense plantar cara a aquest món “instituidor” d’una forma de pensar i de fer que ens apaivaga. Una presa de consciència com aquesta té un preu, és clar. I Jordi Jové ho sabia. Ho sabia tant que ho va dur tot fins a les últimes conseqüències. El seu poema “Eco”, amb *Les quimeres* de Gérard de Nerval a la boca, és tot un repte llençat a l’esdevenidor:

La meva cervesa pot durar més que la meva espera
però el meu ànim és feble com un clau,
és perillós modular la veu per a dir
Je suis le Ténébreux, —le Veuf, —l’Inconsolé
Je suis le Ténébreux, —le Veuf, —l’Inconsolé.

J. PONT i P. ROVIRA

Nota editorial

Aquesta edició de *Les hores oblidades* (Poesia 1983-2003) conté:

- Els dos llibres publicats per Jordi Jové, 1983 (Barcelona, 1986) i *Terra incògnita* (Palma de Mallorca, 1994).
- Els poemes d'una plaquette de la sèrie *Quaderns de Mahalta* (Lleida, 2005) titulada en el seu dia *Poemes inèdits*.
- Un llibre inèdit, *Les hores oblidades*, sense data.
- Una selecció de poemes inèdits, també sense datar.

Els textos dels llibres publicats reproduïxen els de les edicions fetes en vida de l'autor i revisades per ell mateix.

Els poemes de la plaquette es publiquen tal com van aparèixer en els *Quaderns de Mahalta*. (En la secció *Poemes dels Quaderns de Mahalta*, hem deixat només les composicions que no estaven incloses en cap llibre. Aquelles que formaven part d'un llibre han tornat a la seva font original: "Jo estic vetllant...", "Tantes vegades com he volgut..." i "Illes llunyanes es guarden..." a *Terra incògnita*; i "Full 22" a *Les hores oblidades*).

Ens ha semblat pertinent, per qüestions de gust i de coherència poètica, donar a aquest volum de poesia reunida el títol de *Les hores oblidades*, un llibre inèdit que publiquem tal com el vam trobar en una carpeta de l'autor, ordenat i enquadernat, aparentment enllestit per a la publicació. Només hi hem corregit algunes errades tipogràfiques.

Pel que fa a la secció "Altres poemes inèdits", com el seu títol suggereix, és una selecció dels poemes esparsos que Jordi Jové

va deixar. Hem triat els que ens ha semblat que presentaven les versions més acabades.

Naturalment, hem respectat sempre les peculiaritats sintàctiques i prosòdiques de l'escriptura de l'autor; sovint, són subtileses disfressades i, al capdavall, reveladores d'una personalitat poètica cada dia més forta i valuosa.

Agraïm a Jordi Gabriel Jové i Campillo la cessió dels materials inèdits del seu pare. Sense la seva col·laboració, amatent i generosa, el present volum hagués estat impossible.

Aquest llibre es publica en el desè aniversari de la mort del poeta Jordi Jové.

J. PONT i P. ROVIRA

Per vers

Vaig saber que estaves
una nit llegint
els Contes Cruels
i ja no temies suïcidat-te,

si ho feies seria en una gota d'aigua
neu posada sobre l'anell
d'en Villiers de l'Isle-Adam.

La teva camisa de sofre
portaria cremor
al teu cos blanc
voltat de vint anys!

Besamans

Se me'n fot que et vagis morint
dia a dia prop del teu silenci,
veient-te morir sovint,
igual que et mors amb els anys,
sense cap somriure ni una frivolitat,
fent-me reina puta
de negre i obscur.

Mira, no m'és igual la teva mort
d'espessor quotidiana
si resisteixes la meva tendresa
que busca la teva resistència a una mort
més digna, no tan amanida
pel no-res i el zero.